

**УДОСКОНАЛЮВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ
ЗГІДНО З ДЕКЛАРАЦІЄЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
“ЦІЛІ РОЗВИТКУ ТИСЯЧОЛІТТЯ”**

У статті висвітлено проблеми підвищення якості початкової освіти на основі компетентнісного підходу в контексті Декларації ООН “Цілі розвитку тисячоліття”.

Ключові слова: *цілі розвитку тисячоліття, початкова освіта, модернізація освіти, компетентнісний підхід.*

На основі матеріалів усесвітніх конференцій ООН 90-х рр. ХХ ст. 8 вересня 2000 р. Генеральною Асамблеєю ООН (Нью-Йорк) прийнято документ “Цілі розвитку. Декларація тисячоліття ООН” (United Nations Millennium Declaration, Millennium Development Goals) (MDGs – ЦРДТ чи ЦРТ), у якому 189 країн, у тому числі 147 голів держав і урядів, узяли на себе обов'язок забезпечити реальне право на розвиток кожного й розв'язати проблему бідності в усьому світі.

Цей процес має ґрунтуватися на постійному економічному зростанні у більш мирному, справедливому світі. У документі підкреслено, що глобалізація стала позитивним чинником для всіх народів світу, бо відкриває для них широкі можливості, а також зазначено, що її блага й витрати розподілені досить нерівномірно. Тому глобалізація може набути справедливого характеру за умови широкомасштабних і наполегливих зусиль із формування спільного майбутнього, заснованого на нашій належності до роду людського в усій його різноманітності.

Голови держав і урядів підтвердили віру в ООН та її Статут як основу для міжнародних відносин у ХХІ ст., для яких важливе значення матимуть *фундаментальні цінності: свобода* (демократична форма правління є найкращою гарантією рівних прав чоловіків і жінок на життя в гідних умовах), *рівність* (право користуватися благами розвитку має бути гарантовано кожній людині й країні), *солідарність* (глобальні проблеми мають вирішуватися згідно з фундаментальними принципами рівності й соціальної справедливості, тобто ті, хто перебуває у важкому становищі, заслуговують на допомогу більш благополучних), *терпимість* (слід підтримувати культуру миру й діалог між цивілізаціями), *повага до природи* (згідно з постулатами стійкого розвитку слід нинішні нестійкі моделі розвитку й споживання змінити в інтересах добробуту наших нащадків), *загальний обов'язок* (обов'язок з управління глобальним економічним і соціальним розвитком, усунення загроз миру й безпеці за допомогою ООН) [4].

Щоб відстежувати, як виконуються настанови ЦРТ, міжнародні й національні експерти в галузі статистики визначили відповідні *показники для оцінювання прогресу* у 1990–2015 рр. Триває вдосконалення моніторингу. Так, 2007 р. черговою Генеральною Асамблеєю ООН було затверджено оновлену концепцію цілей розвитку, що містить показники для моніторингу прогресу. Та-

кими цілями стали: ліквідація крайнього зубожіння (менше ніж 1 дол. на добу) і голоду; *забезпечення загальної початкової освіти*; сприяння рівності чоловіків і жінок та поширення прав і можливостей жінок; скорочення дитячої смертності; покращення охорони материнства; боротьба з ВІЛ/СНІДом, малярією та іншими хворобами; забезпечення екологічної стійкості; формування глобального партнерства з метою розвитку [12].

У 2003 р. Україна приєдналася до Декларації тисячоліття, визнавши цілі розвитку як орієнтири в галузі розвитку на довгострокову перспективу, адаптовані з урахуванням особливостей національного розвитку нашої країни, узагальнені й кількісно вимірювані. Одночасно запроваджено щорічний моніторинг виконання завдань ЦРТ. У 2009 р. підготовлено, а згодом прийнято “Цілі розвитку Тисячоліття. Україна – 2010” як оновлену систему завдань та індикаторів національних ЦРТ з огляду на специфіку національного розвитку в посткризовий період та виклики сучасного глобального розвитку. В *українському контексті* глобальні цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ-2015) такі: подолання бідності (ліквідувати її за критерієм менше ніж 5 дол. на добу), забезпечення якісної освіти впродовж життя; забезпечення гендерної рівності; зменшення дитячої смертності, поліпшення здоров’я матерів; обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу й започаткування тенденції до скорочення їх масштабів; сталий розвитку доквілля [10, с. 33].

Мета статті – висвітлити проблеми підвищення якості початкової освіти на основі компетентнісного підходу в контексті Декларації ООН “Цілі розвитку тисячоліття”.

На Саміті ЦРДТ 2010 р. в Нью-Йорку лідери країн узгодили план дій, в якому вони мають закріпити успіхи та виправити проблемні питання в справі досягнення всіх цілей до 2015 р. І хоча експерти ООН мають сумніви щодо виконання цього завдання до 2015 р. у світовому вимірі, бо на перешкоді стоять культурні традиції, нерівність і бідність (Африка на південь від Сахари та Південна Азія), щодо початкової освіти в розвинутих країнах та країнах СНД, ідеться насамперед про її покращення.

ООН разом із Радою Європи, Організацією економічного співробітництва та розвитку активно підтримують процеси модернізації освіти згідно із ЦРТ, суб’єкти якої мають набувати ключових компетентностей. В Україні вивченню проблем, пов’язаних з оновленням освіти на основі компетентнісного підходу присвятили свої праці Н.М. Бібік, В.В. Громовий, С.Ф. Клепко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук, Л.І. Парашенко, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, С.Е. Трубачева та ін.

У Національній доповіді “Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2010” зазначено, що ЦРТ повністю відповідають першочерговим завданням Уряду України; впродовж останніх років (з 2000 р.) із низки напрямів, включно зі скороченням рівня абсолютної бідності, дитячої та материнської смертності, забезпечення доступу до середньої шкільної освіти, Україна зробила поступ уперед, хоча, разом із тим, багато чого ще лишається зробити. Щодо другої мети, в доповіді підкреслено, що проблема доступності громадян до якісної освіти на всіх рівнях є вкрай актуальною.

Друга мета в українському контексті “*забезпечення доступу до якісної освіти впродовж життя*” передбачає вирішення двох завдань, як-от:

2.А. Підвищити рівень охоплення освітою (5 індикаторів щодо охоплення дошкільнят, дітей та молоді освітою, %; сукупний валовий показник кількості працівників, які пройшли перепідготовку та підвищили свою кваліфікацію, тис. осіб).

2.В. Підвищити рівень якості освіти (кількість загальноосвітніх навчальних закладів, які мають підключення до Інтернету, %).

Виходячи з об'єктивної реальності, перспектив світового розвитку ще у 80-х рр. ХХ ст. діячі просвіти ЮНЕСКО почали розробляти концепцію "суспільства, що навчається", яка у 1980-х рр. стала тісно пов'язаною з ідеєю безперервної освіти. Тому освітні реформи цих років у США, Японії, Франції, СРСР ґрунтувалися на принципах безперервної, пожиттєвої освіти, повазі до особистості учня. Отже, теоретичну основу для оновлення систем освіти в розвинутих країнах становила *ідея безперервності освіти*, яка втілюється в стратегіях – *освіта впродовж життя* (далі – ОВЖ), *освіта для всіх* (далі – ОДВ). Ідея ОВЖ зумовлена такими чинниками, як: *зростання інтелектуального навантаження в праці* (досягнення науки сприяють оновленню техніки й технологій, що змушує людину підвищувати кваліфікацію або перекваліфіковуватися); *особистісно орієнтований підхід в освіті* як наслідок зростання значущості людського чинника в соціальному розвитку суспільства, що актуалізувало концепцію формування й самореалізації людини на основі компетентнісного підходу; *поширення ідей демократизації* соціального життя й освіти, чому сприяло прийняття ООН 1947 р. "Загальної декларації прав людини" (демократизм освітньої системи передбачає доступність, відкритість будь-якої форми освіти, незалежно від статі, соціального статусу, національності, раси індивіда); *збільшення різноманітності освітніх послуг*, зокрема дистанційної освіти та поширення інформаційно-комунікаційних технологій (можливість розробки власної стратегії навчання й перекваліфікації).

Важливу роль у розбудові чи оновленні традиційної системи освіти, в якій нині основну увагу приділяють розвитку й самореалізації особистості впродовж життя, відіграють міжнародні організації, насамперед ООН, ЮНЕСКО. Розробляючи освітні стратегії, експерти ЮНЕСКО приділяють увагу *курікулуму* як угоді між суспільством, державою й спеціалістами в галузі освіти щодо курсу навчання, який учні мають пройти в певний період свого життя. Курікулум визначає мету навчання, його зміст, час, місце, форми й методи навчання [3]. У навчанні сам процес є вкрай важливим, особливо вміння здобувати знання самостійно, однак метою навчання є результат – набуття досвіду практичної діяльності. Саме прагматичне ставлення до освіти змусило перенести акценти з процесу на результат навчання, який можна перевірити, виміряти (що не контролюється чи не реалізується, то й не вивчається). Для підвищення якості освіти й було винайдено компетентнісний підхід. Д.С. Єрмаков характеризує його як метод моделювання й подання результатів навчання – норм його якості у вигляді ознак практичної готовності людини до діяльності [5, с. 8].

Упровадження оновленого стандарту початкової освіти України змушує зіставити тенденції розвитку вітчизняної освіти в контексті цивілізаційного розвитку. Удосконалювання початкової освіти зачіпає низку проблем, що потребують вирішення.

У світовій гуманітарній думці, за О.Г. Бермусом, філософія освіти має в арсеналі три підходи, які дають різні відповіді на запитання про *суть освіти й необхідність її модернізації*:

– *класичну парадигму* (зорієнтована на творення й відтворення буття в кожній точці освітньої реальності; освіта – сходження людини до певної історико-культурної традиції; модернізація як повернення до джерел, що дає змогу відновити традицію й дати відповіді на актуальні питання);

– *некласичну парадигму* (зорієнтована на постійну конструкцію й реконструкцію феноменів буття; освіта співвідноситься, насамперед, з одиничним досвідом, що виникає в життєвій ситуації, тому проблема модернізації – проблема подолання замкнутості людини, виходу її за межі суспільних і культурних умовностей, що її обмежують);

– *постнекласичну парадигму* (домінує уявлення про самовдоволену людську дію як основу сущого; модернізація розглядається як відкритість майбутньому, готовність боротьби за новий світ, що є проектом).

Нині у філософії освіти для обґрунтування розвитку освіти, інтерпретації модернізації переважають концепти постнекласичної парадигми, інші ж парадигми не зникають, а творчо переосмислюються й стають складовими сучасного світосприйняття як мистецькі феномени. На думку О.Г. Бермуса, необхідність пошуку нової парадигми модернізації освіти спричинена кризовим станом в економічній та політичній сферах і прагненням вийти до нового інтелектуального та практичного простору шляхом подолання попередніх уже неактуальних суперечностей [1, с. 115].

Протягом останніх століть освітні системи формувалися під суттєвим впливом політичних та економічних чинників. Дотримуємося думки, що головною метою системи освіти є відтворення чинного соціально-економічного ладу, тому структура й характер системи освіти відповідає структурі та характеру капіталістичного виробництва.

Компетентнісний підхід в Україні пов'язаний із відходом від радянської педагогічної традиції *ідеалізму цілей* у напрямі формування людини з певними соціально затребуваними якостями. Якщо кваліфікацію розглядають як опанування тієї чи іншої діяльності, то компетенції пов'язують із деякими інфраструктурними моментами (самовизначення, орієнтація в матеріалі, комунікація з фахівцями), а досвід виникає як результат індивідуалізованої рефлексії діяльності [1, с. 318].

Отже, проблема оновлення, а точніше модернізації, пов'язана з відходом від традиційної філософії освіти, пов'язаної з іменами Ф. Бекона, Р. Декарта, Д. Дідро, Г. Гегеля, І. Канта, Я.І. Коменського, Ж.-Ж. Руссо відмовою від авторитарної педагогіки, втратою базових цінностей традиційного педагогічного світогляду – науковості, загальності, єдності, раціональності. Насамперед, ідеться про масову освіту.

Категорія “компетенція” увійшла до вітчизняного педагогічного тезаурусу, з 1912 р. упроваджується базовий стандарт початкової освіти на основі компетентнісного підходу. Стратегія євроінтеграції вимагає уніфікації та впорядкування термінів, що вживаються в освітянській документації різних країн із метою модернізації освіти, вивчення й запровадження міжнародного педагогічного досвіду (наприклад, у різних країнах світу по-різному трактують поняття

“виховання”, “середня освіта”, “вища освіта” тощо). Це означає, що уточнення й оновлення потребують базові терміни вітчизняної педагогіки.

Так, Х. ван Даел звернув увагу на те, що поняття “педагогіка” було поширеним у XVIII–XIX ст. і позначало науку про виховання й навчання дітей. У XX ст. кардинально змінилися соціально-економічні та соціально-культурні процеси, що вплинуло на значення освіти в житті людини й суспільства. Нині освіта триває протягом життя, може бути формальною й неформальною, тому в зарубіжних джерелах термін “педагогіка” поступився терміну “освіта”. Більше того, у Франції вживають поряд обидва терміни. Однак термін “*pedagogie*” означає науку про виховання дітей або метод викладання й етимологічно позначає дію, вплив дорослого на дитину. “*Education*” стосується і дорослого, і вихованця й позначає дію вихователя на вихованця в діалозі, тобто акцентується увага на зусиллях індивіда, спрямованих на самовиховання. Переклад поняття “*education*” залежить від контексту, й у статтях XIX ст. частіше перекладається як “виховання”. У XX ст. й нині це поняття може означати “виховання”, “навчання”, “розвиток” [2].

Що стосується поняття “компетенція”, за Д.С. Єрмаковим, існує як мінімум два погляди на походження цього терміна. Згідно з першим, це запозичення з англійської мови *competence* – здатність, компетенція, подібне до лат. *competens, competentis* – належний, здатний, обізнаний, досвідчений у певній галузі; той, що має право завдяки знанням або повноваженням робити чи вирішувати що-небудь.

До наукового апарату термін “компетенція” в такому значенні було введено в 60–70-х рр. XX ст. у теорії навчання мовам як “комунікативна компетентність”. У 70–90-х рр. XX ст. цей термін уже широко вживали під час розробки освітніх програм і технологій, зокрема в педагогіці США сформувався напрям *competence-based education* (“освіта, заснована на компетентності”). Р. Менденхол зазначає, що, на відміну від традиційних моделей навчання, у моделі “освіти, заснованій на компетенціях”, студент має набути компетентності, необхідні для певного курсу, незалежно від того, скільки часу це займає опанування цього курсу [11]. При наполегливій роботі для набуття компетентностей може вистачити значно менше часу. Така модель освіти є результатом запровадження в освіту нових інформаційних технологій (людина опанувала простір і час), особистісно орієнтованого підходу, тому сама має розробляти стратегію свого навчання.

Згідно з іншим поглядом, “компетенція” походить від англ. *compete* – змагатися й означає здатність змагатися, змагальність. Таке розуміння виникло у зв’язку з тим, що після запуску штучного супутника Землі СРСР 1957 р. у США з’явилася гостра критика власної системи освіти, зокрема публікації, в яких порівнювався зміст американської й радянської освіти (наприклад: *Trace A. What Ivan knows that Johnny doesn't* / “Що знає Іван, чого не знає Джонні”). Із того часу інтерес до проблеми компетенцій як конкурентних переваг (у соціально-економічній сфері, на ринку праці) “завичай збігався з кризовими ситуаціями в економіці, освіті й культурі” [5, с. 9–10].

Другий погляд демонструє не лише педагогічне, а й більш широке *соціокультурне значення* компетентнісного підходу, який має слугувати *засобом соціально-економічної модернізації*. Від розуміння суті компетенцій залежить, чи бу-

дуть компетенції як нормативні вимоги до змісту освіти мати інноваційний характер, вести за собою прогресивний розвиток, чи компетентнісний підхід покликаний лише констатувати, описувати ті явища, які відбуваються на ринку праці, та пристосовувати освіту до них.

До речі, у світовій і вітчизняній традиції є поняття, подібне до компетенції – “грамотність”, адже в українському дискурсі *грамотність* – це ступінь володіння людиною знаннями, навичками, ступінь компетентності в певній галузі людської діяльності. Грамотність англійською мовою – *literacy, competence*, що говорить скоріше про мовну “грамотність”, про грамотність як писемність. Вітчизняна традиція оперує різними видами грамотності: числовою, мовною, комп’ютерною, фінансовою, науковою, релігійною тощо. Грамотність є результатом навчання, запорукою компетентності. Для її набуття необхідно створювати *грамотне середовище*. Оскільки суспільство та державні інститути свідомо формують та підтримують у кожного громадянина потребу в набутті грамотності, а держава гарантує безумовне виконання прийнятих законів, правил та норм, процес набуття грамотності в таких умовах визначається як *суспільна грамотність* і характеризується творенням *культури грамотності*. Культура грамотності передбачає формування постійної потреби в її набутті та підвищенні протягом усього життя. В англомовній традиції поступово набув поширення термін “компетентність”, складовою якого є грамотність – *literacy*.

Якщо в категорії “грамотність” бачити переважно її мовну й мовленнєву суть або початкові знання та вміння, то в ієрархії понять стосовно набуття знань і досвіду грамотність посяде найнижче місце. Вона буде складовою понять “освіченість” або “компетентність” залежно від того, чи вважаємо освічену людину такою, яка може практично реалізувати здобуті знання, досягти повної самореалізації. Грамотність, освіченість, компетентність є складовими культури людини.

Нові філософські підходи потребували оновлення категоріального апарату педагогіки, вивчення чинників, які спричиняють це оновлення. У другій половині ХХ ст. простежувалось зниження практичної цінності формальної освіти. *Компетентнісний підхід* став результатом розуміння невідповідності знань, здобутих в освітній системі, і знань, що сприяють соціальному успіху. Такий підхід мав нейтралізувати невідповідність – через освіту формувати людину з певними соціально затребуваними якостями. На відміну від умінь і навичок, що мають лінійну, процесуальну форму, під поняттям “компетенції” розуміють нелінійний, структурний об’єкт, що виникає на стиках індивідуальних, соціальних, організаційних і функціональних порядків. Онтологічна суть компетентності зумовлює таку взаємодію, за якою світ відчувається як здатний задовольнити широкий спектр потреб і стає значущим для людини, а людина відчуває себе такою, яка має можливості для освоєння й перетворення значущого для себе світу, що є метою та засобом розвитку [1, с. 318–319].

Стан соціального життя країни виявляється у двох соціально значущих сферах: системах освіти й охорони здоров’я. Їх ефективність не можна збільшити збільшенням витрат на зарплату й устаткування. Тільки модернізована система освіти на всіх рівнях може гарантувати успіх. Стратегія євроінтеграції та відстоювання суверенітету вимагає від України творення концепції добробуту, складовою якої є оновлення системи освіти та її ланки – початкової освіти. Яск-

равим прикладом для наслідування може слугувати система освіти Фінляндії, реформування якої розпочалося 1970 р. й триває досі. Нині система освіти цієї країни є зразком для наслідування інших країн Євросоюзу.

Щороку ООН оприлюднює дані за Індексом людського розвитку людського потенціалу (Human Development Index). Цей індекс складається з трьох компонент: *освіти* (Education index), *ВВП* (GDP Index – англ. Gross Domestic Product – макроекономічний показник як ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, тобто призначених для безпосереднього споживання) та *тривалості життя* (Life Expectancy Index). За Індексом освіти Фінляндія регулярно посідає перше місце. У 2010 р. американський журнал Newsweek назвав Фінляндію найкращою у світі за якістю освіти. Останніми роками фінські школярі кілька разів ставали першими в міжнародному випробуванні PISA (Programme for International Student Assessment – Міжнародна програма з оцінювання освітніх досягнень учнів). Високі результати міжнародних тестів TIMSS (знання точних і природничих наук) або PISA (грамотність, знання точних і природничих наук) дали підстави Євросоюзу вважати, що освітня система Фінляндії має стати його ядром. За рейтингом якості освіти перші п'ять місць посідають Фінляндія, Південна Корея, Канада, Сінгапур, Японія. США посідає 26 місце, Росія – 31, Білорусь – 35, Україна – 40, тобто останнє місце серед європейських країн.

Е. Франк, віце-ректор педагогічної вищої школи у Стокгольмі, вважає, що “найкваліфікованіші педагоги мають працювати в дошкільному секторі та в молодшій школі. Саме в цей період можна багато що зіпсувати, зіпсувати все життя людини”, адже 90% зростання мозку та 85% нервових шляхів відбувається протягом перших п'яти років життя.

Особливостями фінської системи освіти є індивідуалізація освіти, гуманізація, принцип розвитку як розвивальне середовище, високий рівень підготовки й оплати праці педагогів (зарплата 2,5–4 тис. євро на місяць, точніше, вчитель початкової школи – 3340 євро). Кожен четвертий учитель початкової школи – чоловік. Найбільший конкурс у ВНЗ на здобуття професії “учитель початкових класів” – 12 абітурієнтів на місце. Це одна з найбільш творчих професій, в якій учитель є експериментатором.

У Фінляндії обов'язкова безоплатна освіта триває 9 років – з 7 до 16–17 років, що гарантує держава (Конституція 1919 р.). Безоплатними є навчання, підручники, зошити, основні канцелярські приладдя, харчування в школі, транспортні витрати [6].

У Національній доповіді “ЦРТ. Україна – 2010” зазначено, що основними пріоритетами розвитку вітчизняної освіти є підвищення якості освітніх послуг, забезпечення рівного доступу до якісної освіти на всіх рівнях, підвищення конкурентоспроможності національної системи освіти та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір. В Україні реалізується проект “Рівний доступ до якісної освіти”. У Доповіді визначено й проблеми на шляху досягнення ЦРТ, а саме: зниження доступності та невідповідність якості освіти сучасним вимогам; невідповідність ринку освітніх послуг потребам ринку праці; диспропорції у процесах підготовки фахівців та попиту на них з боку роботодавців; неефективні механізми державного фінансування системи освіти при постійному збільшенні бюджетних видатків на освіту; збереження занадто централізованого управління [10, с. 48]. Ці проблеми запропоновано вирішити через: створення освітніх окру-

гів для подолання надлишкової централізації управління; забезпечення транспортними послугами учнів у сільській місцевості; інформатизацію та комп'ютеризацію навчальних закладів і підключення їх до Інтернету; реалізацію Плану дій щодо розвитку природничо-математичної освіти тощо. Створення системи моніторингових досліджень якості освіти учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, участь України в міжнародних порівняльних дослідженнях якості знань, оприлюднення рейтингу навчальних закладів за результатами ЗНО має забезпечити контроль за якістю шкільної освіти.

Зрозуміло, що країна з ефективною економікою має можливість здійснювати людиноцентричну політику в сфері соціального життя, адже освіта тісно пов'язана з економічним розвитком. Фінська модель “держави добробуту” передбачала послідовну державну політику рівності, спрямовану на три взаємопов'язані складові: економічне зростання; соціальну рівність; добробут, гарантований державою. Рівність і солідарність є цілями й одночасно забезпечують економічну ефективність. Рівність доступу до якісної освіти лежала в основі реформ шкільної системи. Нововведення, які суперечать ідеї рівності, визнаються педагогічно непродуктивними. При зовнішній диференціації, педагогічній автономії окремих шкіл у Фінляндії діє принцип інтеграції в освіті, тобто відсутній поділ учнів за здібностями, навчальними досягненнями, вадами розвитку (для педагогічної підтримки слабких учнів у штаті шкіл є спеціальний учитель); у Швеції диференціація дітей за рівнем навчальних досягнень заборонена законодавством. В Україні поширюються протилежні процеси в освіті на основі майнового розшарування. Наочним прикладом є рейтинги шкіл за результатами ЗНО [9], перші місця в яких посідають гімназії, ліцеї, спеціалізовані школи (зрозуміло, з більш якісною освітою), а навчання в них часто потребує значних фінансових зусиль від батьків. Фактично в Україні співіснують дві системи освіти – елітарна й масова. Для покращення якості освіти в Україні, насамперед необхідно спрямовувати зусилля на дошкільну й початкову освіту, де мають працювати найкваліфікованіші вчителі й отримувати гідну платню та соціальний захист, як, наприклад, у Фінляндії та інших країнах із високими показниками якості освіти. Інакше триватиме деінтелектуалізація масової школи та її ланки – початкової освіти. Додамо, що тривалість початкової освіти в розвинутих країнах триває шість років, на відміну від України та інших країн колишнього СРСР. Можливо, саме тут є приховані резерви структурних освітніх реформ.

За умов збільшення соціальної рівності компетентнісний підхід до вітчизняного змісту освіти сприятиме не лише набуттю учнями предметних умінь і навичок, а й умінню критично мислити, несиловими методами, шляхом діалогу розв'язувати конфлікти, використовувати інформаційні та комунікаційні технології тощо. Однак у вітчизняному тезаурусі є термін “виховання”, напрями якого стосуються різних аспектів розвитку особистості. Так, категорія “компетентність” частково збігається з поняттям “вихованість”, особливо коли йдеться про моральні якості особистості. Тому вітчизняне розуміння виховання як процесу й результату дає можливість ототожнити поняття “громадянська компетентність” і “громадянська вихованість” [8]. А введення поняття “компетентність” покликане, насамперед, сприяти уніфікації термінів у глобальному освітньому просторі.

Висновки. Оновлення ланки початкової освіти в контексті Цілей розвитку “Декларації тисячоліття” пов'язано із цивілізаційною стратегією “Освіта впро-
428

довж життя” й “Освіта для всіх”. Прагнення України стати членом ЄС змушує наблизити національну систему освіти до європейських стандартів, що спричинило запозичення педагогічної термінології, перегляд й удосконалення освітніх стандартів, перебудову вищої освіти, пов’язану з Болонським процесом.

Попереду довготривалий процес узгодження вітчизняної теорії та практики виховання та їх термінологічного обґрунтування з освітньою термінологією й освітнім досвідом розвинутих країн світу.

Список використаної літератури

1. Бермус А.Г. Модернизация образования: философия, политика, культура : научная монография / А.Г. Бермус. – М. : “Канон+” РООИ “Реабилитация”, 2008. – 384 с.
2. Бражник Е.И. Особенности методологии сравнительных исследований [Электронный ресурс] / Е.И. Бражник // Письма в emissia. Offline : электронный научно-педагогический журнал. – СПб., 2005. – Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>.
3. Браславски С. Куррикулум [Электронный ресурс] / С. Браславски // МБП-ЮНЕСКО. – Женева, 2003. – Режим доступа: www.ibe.unesco.org/fileadmin/user.../Braslsvski_curriculum_RU.pdf.
4. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_621.
5. Ермаков Д.С. Компетентностный подход в образовании / Д.С. Ермаков // Педагогика. – 2011. – № 4. – С. 8–15.
6. Загвоздкин В. Секрет финского успеха [Электронный ресурс] / В. Загвоздкин // Русский журнал. – Режим доступа: <http://www.russ.ru/pole/Sekret-finskogo-uspeha>.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
8. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти : Постанова КМУ від 20.04.2011 р. № 462 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/.
9. Рейтинги [Електронний ресурс] // Всеукраїнський шкільний портал. – Режим доступу: <http://ed.net.ua/rating.html>.
10. Цілі розвитку тисячоліття. Україна-2010 : Національна доповідь. – К., 2010. – 117 с.
11. Mendenhall R. What Is Competency-Based Education? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.huffingtonpost.com/dr-robert-mendenhall/competency-based-learning-_b_1855374.html.
12. Millennium Development Goals (MDG) monitoring [Електронний ресурс] // Statistics and Monitoring. – Режим доступу: http://www.unicef.org/statistics/index_24304.html.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2013.

Семенова М.А. Совершенствование начального образования в Украине в соответствии с Декларацией Организации Объединенных Наций “Цели развития тысячелетия”

В статье освещены проблемы повышения качества начального образования на основе компетентностного подхода в контексте Декларации ООН “Цели развития тысячелетия”.

Ключевые слова: *цели развития тысячелетия, начальное образование, модернизация образования, компетентностный подход.*

Semenova M. Improving Primary Education in Ukraine in accordance with the Declaration of the United Nations “Millennium Development Goals”

The article deals with the problem of improving the quality of primary education based on competency approach in the context of the UN Declaration on “Millennium Development Goals”.

Key words: *Millennium Development Goals, primary education, modernization of education, competence approach.*